

Regio Deal

North Sea Port District

Op de grens van kracht en kwetsbaarheid
naar noodzakelijke versterking van brede welvaart

Aanvraag November 2022

Dit document omvat een toelichting op de onderbouwing van de aanvraag voor een Regio Deal voor North Sea Port District. Daarnaast bevat het document de toelichtende data en grafieken waaruit blijkt dat de brede welvaart in deze regio onder druk staat. De aanvraag is in november 2022 aangeboden aan het Rijk door de gezamenlijke partners uit het North Sea Port District.

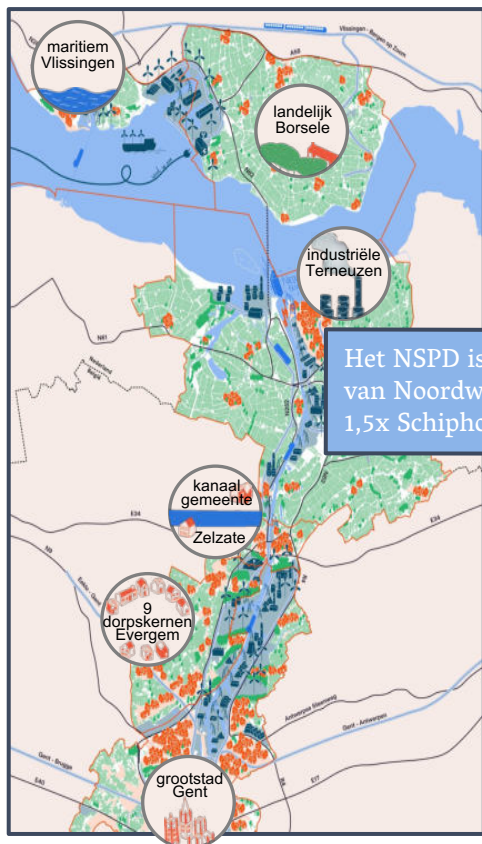
Regio Deal

North Sea Port District

Op de grens van kracht en kwetsbaarheid
naar noodzakelijke versterking van brede welvaart

Introductie

Zeeland staat voor grote opgaven en majeure transitie die van nationaal en ook internationaal belang zijn. Tegelijkertijd heeft Zeeland door haar ligging, ruimte, aanwezige vindingrijkheid veel potentie om deze aan te pakken. Het is daarvoor noodzakelijk om de aantrekkingskracht en leefbaarheid als woon-, werk- en leefregio te versterken. De focus legt Zeeland daarbij op een belangrijke motor van de regio: het internationale havengebied North Sea Port District (NSPD).

Het NSPD strekt zich uit van Vlissingen en Borsele in het noorden en via Terneuzen naar Zelzate, Evergem en Gent in het zuiden.

Het NSPD is het derde industriële gebied van Nederland, derde haven van Noordwest Europa en de basis voor meer dan 100.000 werkenden. 1,5x Schiphol en 2x de Amsterdamse haven.

Het district in en om de haven, vormt een krachtig en kansrijk gebied. Het verbindt delen van Zeeland en gebieden aan beide zijden van de landsgrens.

Voor de regio geldt het district als gebied dat vele ontwikkelingen kan aanjagen die voor heel Zeeland van belang zijn.

Het district biedt volop potentie, maar is tegelijkertijd ook kwetsbaar. De gemeenten in de regio behoren op het gebied van brede welvaart al langer tot de laagst scorende van Nederland. Onder meer door vergrijzing en ontgroening, hoge uitstoot broeikasgassen, weinig groen, beperkte bereikbaarheid van voorzieningen, gering aantal hoogopgeleiden en kwetsbaarheid op het gebied van zorg en armoede. Dit zorgt en zorgt nog voor flinke uitdagingen bij de grote transitie opgaven in het NSPD-gebied.

Voor de samenwerkende partijen in het gebied is dit reden om het Rijk om samenwerking en ondersteuning bij deze opgaven te vragen en in november 2022 een aanvraag te doen voor een zogenaamde Regio Deal.

De voorgestelde Regio Deal richt zich op het vergroten van de balans tussen kracht en kwetsbaarheid; het evenwicht tussen economische welvaart en brede welvaart in het grensoverschrijdende havendistrict. Deze Regio Deal geeft daarom gerichte impulsen aan de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van het woon-, leef- en werkgebied van het North Sea Port District en haar omgeving.

Zowel voor haar huidige als toekomstige inwoners. We willen via deze deal gezamenlijk met het Rijk investeren in een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving voor de inwoners, het behouden en aantrekken van inwoners door innovatie, kennistransfer en cultuur en investeren in het verbeteren van de bereikbaarheid in het gebied.

Toekomstbeeld

Waar dromen we van? Waar willen we staan met de regio over 10 jaar en over 25 jaar?

Het district wil door samenwerking kansen grijpen. Met een blik op de horizon gaan we de concrete stappen zetten in het groeitraject van het North Sea Port District. Zodat de regio zich ontplooit tot een sterk innovatiegebied dat kwalitatief wonen verbindt met een aantrekkelijk en robuust vestigingsklimaat.

De visie van het North Sea Port District richt zich op een district waar het aangenaam en gezond leven is en waar wonen, werken en recreëren actief bijdragen aan een beter klimaat. North Sea Port District wil uitgroeien naar een plaats waar klimaatneutraliteit en leefbaarheid elkaar versterken. De nabijheid en nauwe samenwerking tussen haven, kernen en landschap is hierbij een grote troef en van cruciaal belang.

De huidige en toekomstige inwoners van het gebied zijn de belangrijkste doelgroepen van deze beoogde Regio Deal. Na uitvoering van deze Regio Deal merken zij verschil door tastbare resultaten:

- ★ Ze voelen zich gezonder doordat de omgeving uitnodigt om te bewegen en de geluidsoverlast en andere nadelige effecten vanuit de haven worden beperkt.
- ★ Ze trekken graag naar de binnensteden, daar zijn interessante levendige culturele gebieden ontstaan waar het prettig verblijven is voor onder meer jongeren in de regio.
- ★ Jongeren blijven steeds meer verbonden aan de regio. Dit komt door deze nieuwe broedplaatsen, de mogelijkheden om te studeren en te werken in een innovatie district waar niets aan ontbeert om ambities te realiseren.
- ★ De snelbus naar Gent zorgt ervoor dat ervaring kan opgedaan met het grootstedelijk klimaat en dat andersom het aanbod in het Nederlandse deel van het district beter bereikbaar wordt voor Gent.
- ★ De mogelijkheden om elkaar te ontmoeten zijn er in mooie groene 'koppelingsgebieden', culturele ontmoetingsplaatsen en gebieden waar innovatieve bedrijven, jongeren en onderwijs samenkomen en -werken zorgen juist voor een aantrekkelijk leefklimaat.
- ★ De gerichte samenwerkingsacties zorgen ervoor dat er steeds meer jongeren naar de regio komen of in de regio blijven. Dit merken ook de (grote) bedrijven in het havengebied.

Doelen Regio deal

Om dit toekomstbeeld te bereiken heeft de Regio Deal één **hoofddoel**: het **verhogen van de brede welvaart** in en rond de grensregio, door het gericht investeren in de vestigings- en (ver)blijfskwaliteiten en aantrekkelijkheid van het woon-, leef- en werkgebied, voor huidige en toekomstige inwoners - in het bijzonder voor jongeren en nieuwe (kennis)werkers - die nodig zijn om de noodzakelijke, majeure transities van het gebied mogelijk en succesvol te kunnen maken.

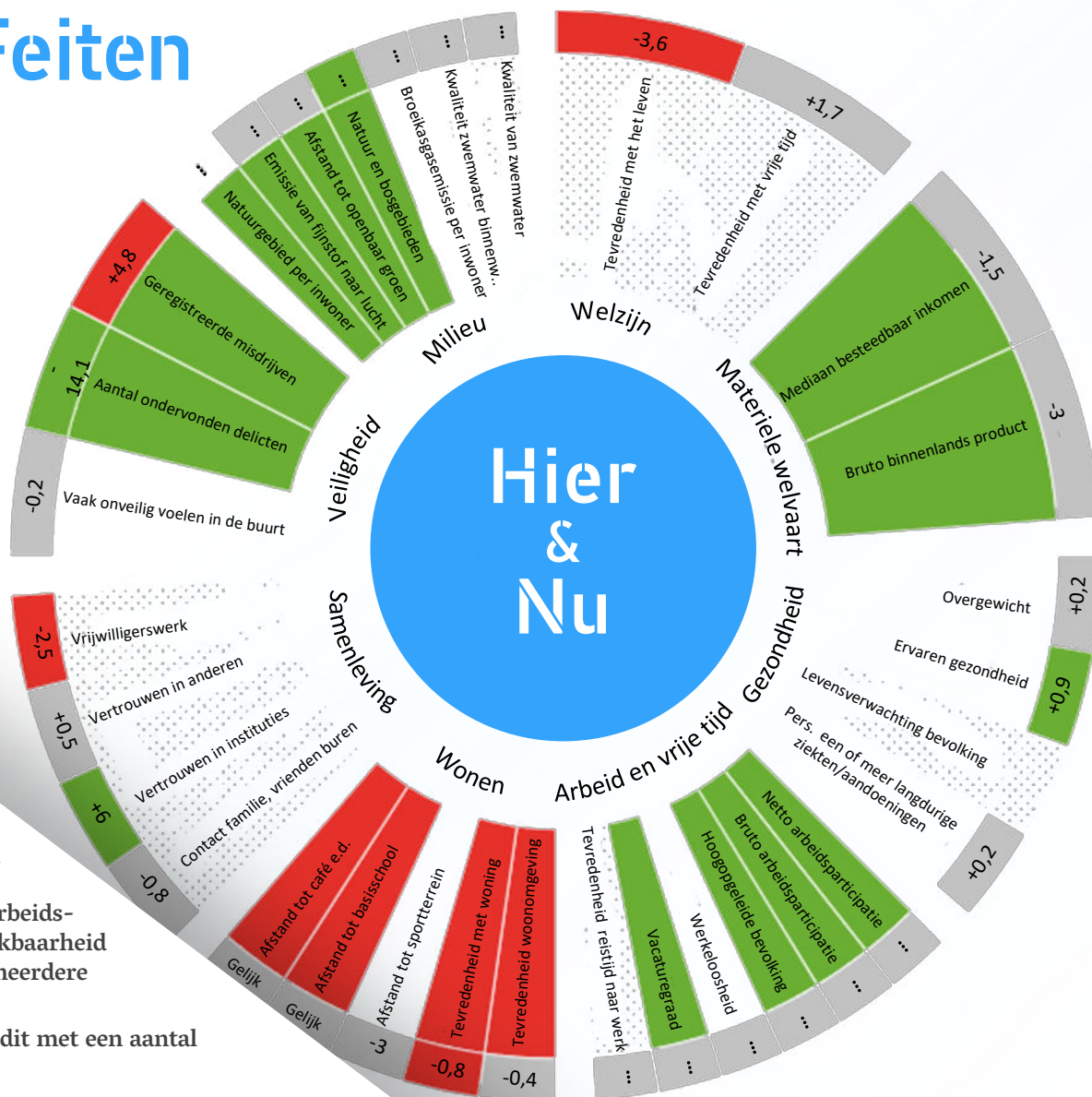
8 Drie sleutelopgaven

- ★ **Versterken van gezonde leefomgeving** door het gebieds- en wijkgericht werken aan positieve gezondheid en het toevoegen van groen-blauwe kwaliteit in binnensteden, koppelingsgebieden en dorpen.
- ★ **Aantrekken van talent** door innovatie, kennistransfer en cultuurvernieuwing.
- ★ **Vergroten bereikbaarheid** van voorzieningen door slimme, duurzame en landgrensoverstijgende mobiliteit.

2 Feiten

Dat er grote opgaven op het gebied van leefbaarheid, arbeidsmarkt en bereikbaarheid zijn blijkt uit meerdere onderzoeken.

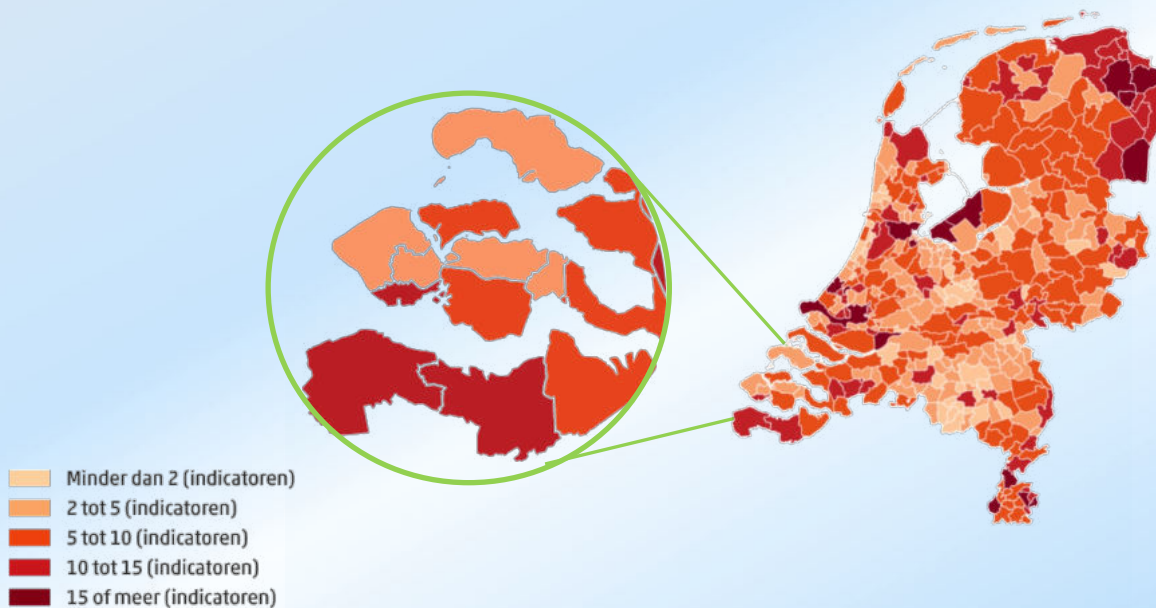
We illustreren dit met een aantal voorbeelden.

Als eerste het algemene beeld op de brede welvaart zoals blijkt uit de monitor van het CBS. Op de indicatoren Wonen, Welzijn, Materiële welvaart en Samenleving scoort Zeeland slecht of wordt er een negatieve trend verwacht.

Specifiek het NSPD gebied scoort laag op veel (10 of meer van de 42) indicatoren:

Feiten

Indicatoren onderaan de ranglijst brede welvaart

Bron: CBS regionale monitor Brede Welvaart 2021

De kaart toont het aantal indicatoren waarvoor een gemeente behoort tot het bovenste kwart van de ranglijst van gemeenten

North Sea Port District

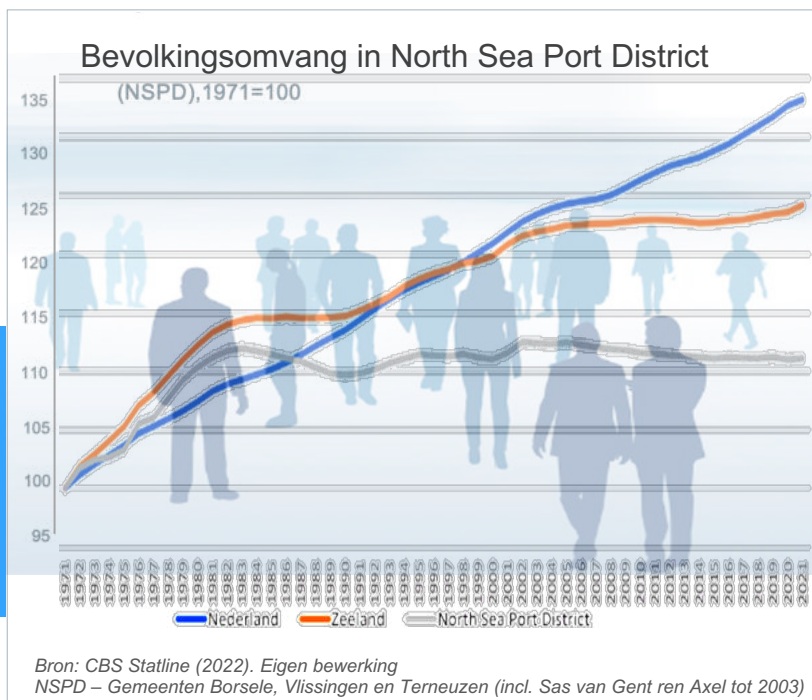
Op de grens van kracht en kwetsbaarheid
naar noodzakelijke versterking van brede welvaart

Feiten

Wanneer we dieper ingaan op specifieke onderdelen zien we de in deel I genoemde uitdagingen en opgaven duidelijk terug.

Demografie:

de bevolkingsomvang - en daarmee de werkzame beroepsbevolking - daalt. Oorzaken: vergrijzing (aantal 80+ers verdubbelt), ontgroening en afhankelijkheid van instroom van buiten de regio.

Aantal 25-t/m 40 jarigen (generatie Y, Zeeland) naar verhuisbeweging welke is gemeten vanaf 15 jarige leeftijd tot en met 1 januari 2021

Aantal 15 jarigen in Zeeland tussen eind 1995 en 2010

74.608
Woonden in Zeeland

Situatie op 1 januari 2021

11.363
Teruggekeerden

9.619
Teruggekeerden vanuit rest Nederland

1.744
Teruggekeerden vanuit buitenland en overig

25.755
Vertrekkers

21.121
Vertrekkers naar rest Nederland

4.634
Vertrekkers naar buitenland en overig

Terugkeer:

slechts 1 op 3 jongeren keert terug naar Zeeland na studie.

Bron: publicaties.kczs.nl/generatie y

Noot: Cijfers (nog) niet voor NSPD beschikbaar. Een klein aandeel in categorie 'buitenland en overig' is mogelijk overleden of heeft een onbekende woonplaats. Gezien de relatief jonge leeftijd van de millennials zal het aandeel overledenen niet groot zijn

Feiten

Opleidingsniveau, werkloosheid en armoede: het opleidingsniveau en inkomen van NSPD inwoners is relatief (veel) lager dan gemiddeld in Nederland. Ook de werkloosheid is relatief hoger in delen van het gebied.

Indicatoren van inkomen, werkloosheid en hoogopgeleide bevolking uit regionale monitor brede welvaart van CBS voor NSPD

Indicatoren	Gemeente			Nederland	Jaartal gegevens
	Borsele	Vlissingen	Terneuzen		
Mediaan besteedbaar inkomen	€ 27,400.00	€ 23,800.00	€ 25,700.00	€ 25,900.00	2019
Werkloosheid (% inwoners)	2.6%	3.9%	3.1%	3.8%	2020
Hoogopgeleide bevolking (% inwoners)	27.3%	24.9%	18.6%	34.2%	2020

Bron: www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart

(significant) **ongunstiger**, **gemiddeld**, **gunstiger** ten opzichte van veel andere gemeenten in Nederland. Classificering volgens CBS

Gezondheid: op verschillende gezondheidsindicatoren (overgewicht, ervaren gezondheid, levensverwachting en langdurige ziekten) scoren NSPD inwoners gemiddeld relatief slecht.

Indicatoren van gezondheid uit regionale monitor brede welvaart van CBS voor NSPD

Thema	Indicatoren	Gemeente			Nederland	Jaartal gegevens
		Borsele	Vlissingen	Terneuzen		
Gezondheid	Overgewicht (% inwoners)	53.9%	53.5%	53.6%	49.4%	2020
	Ervaren gezondheid (goed tot zeer goed; % inwoners)	76.6%	74.1%	74.7%	79.1%	2020
	Levensverwachting bevolking	83.7	80.6	81.6	81.8	2019
	Personen met één of meer langdurige ziekten of aandoeningen	33.6%	39.0%	34.4%	32.2%	2020

Bron: www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart

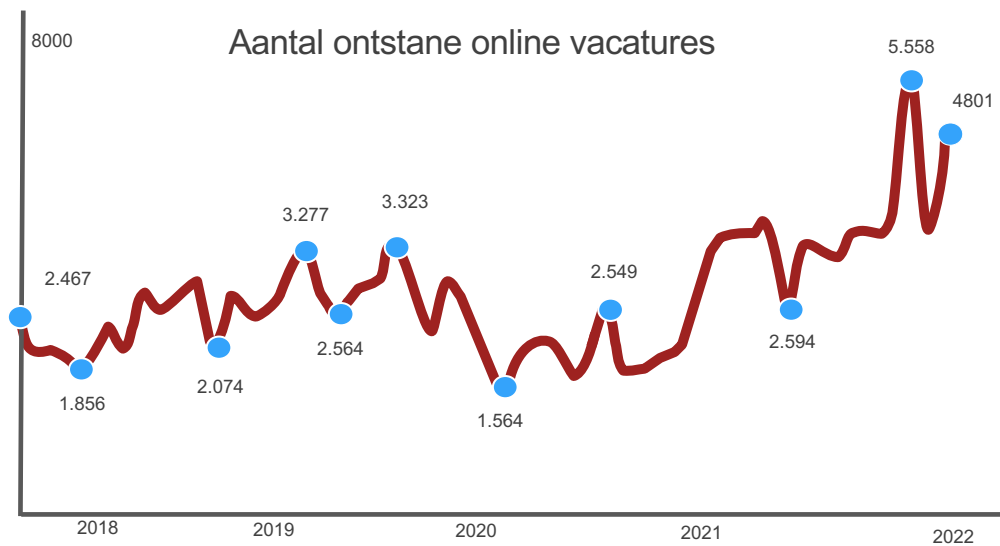
(significant) **ongunstiger**, **gemiddeld**, **gunstiger** ten opzichte van veel andere gemeenten in Nederland. Classificering volgens CBS

North Sea Port District

Op de grens van kracht en kwetsbaarheid
naar noodzakelijke versterking van brede welvaart

Feiten

Werkgelegenheid: Zeeland heeft 8.000 vacatures op 187.146 arbeidsplaatsen totaal. Ruim een derde daarvan ligt in NSPD gebied.

Feiten

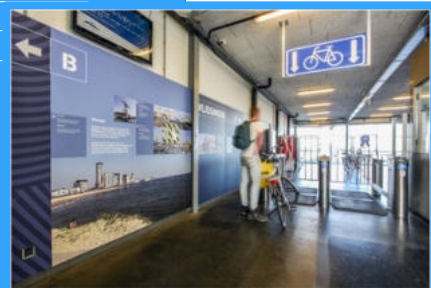

Indicatoren van bereikbaarheid en mobiliteit uit regionale monitor brede welvaart van HZ KCZS voor NSPD

Mobiliteit: uit de scores op verschillende indicatoren blijkt dat de bereikbaarheid en mobiliteit binnen het NSPD gebied onder druk staat.

Bron: Leven in Zeeland (2021) en CBS (2021 via bredewelvaart.kczs.nl (significant) **ongunstiger, iets ongunstiger, gemiddeld, iets gunstiger, gunstiger** ten opzichte van de andere gemeenten in Zeeland. Merk op dat bereikbaarheid en mobiliteit een laagregionaal thema is en grote verschillen kent op wijkniveau. Zie voor bijbehorende cijfers en wijkgegevens de bron

Cultuur

Uit onderzoek blijkt dat het aanbod in Zeeland ‘vergrijsd’ is en toe is aan vernieuwing: meer nieuwe, opkomende kunstenaars en creatief talent, meer ‘out of the box’, meer aanbod voor jongeren, nieuwe kunstvormen in de openbare ruimte, multicultureel aanbod en met aandacht voor minderheden.

[HZ Kenniscentrum Zeeuwse Samenleving](https://www.projectenportfolio.nl/wiki/index.php/Kenniscentrum%20Zeeuwse%20Samenleving?project=ZS)

<https://www.projectenportfolio.nl/wiki/index.php/Kenniscentrum%20Zeeuwse%20Samenleving?project=ZS>

[Cultuur door de ogen van Panel Zeeland](https://publicaties.kczs.nl/cultuur-door-de-ogen-van-panel-zeeland)

<https://publicaties.kczs.nl/cultuur-door-de-ogen-van-panel-zeeland>

[Cultuurprofielen van Zeeuwse inwoners](https://publicaties.kczs.nl/cultuurprofielen-van-de-zeeuwse-inwoners)

publicaties.kczs.nl/cultuurprofielen-van-de-zeeuwse-inwoners

3 Doen

Om het hoofddoel van de Regio Deal te realiseren, zetten we in op drie samenhangende sleutelopgaven. Deze sleutelopgaven hebben elkaar programmatisch nodig: zowel qua aanpak, inhoud, betrokken spelers als doelgroepbereik. Daarnaast zetten we in op extra uitvoeringscapaciteit.

★ Versterken van gezonde leefomgeving

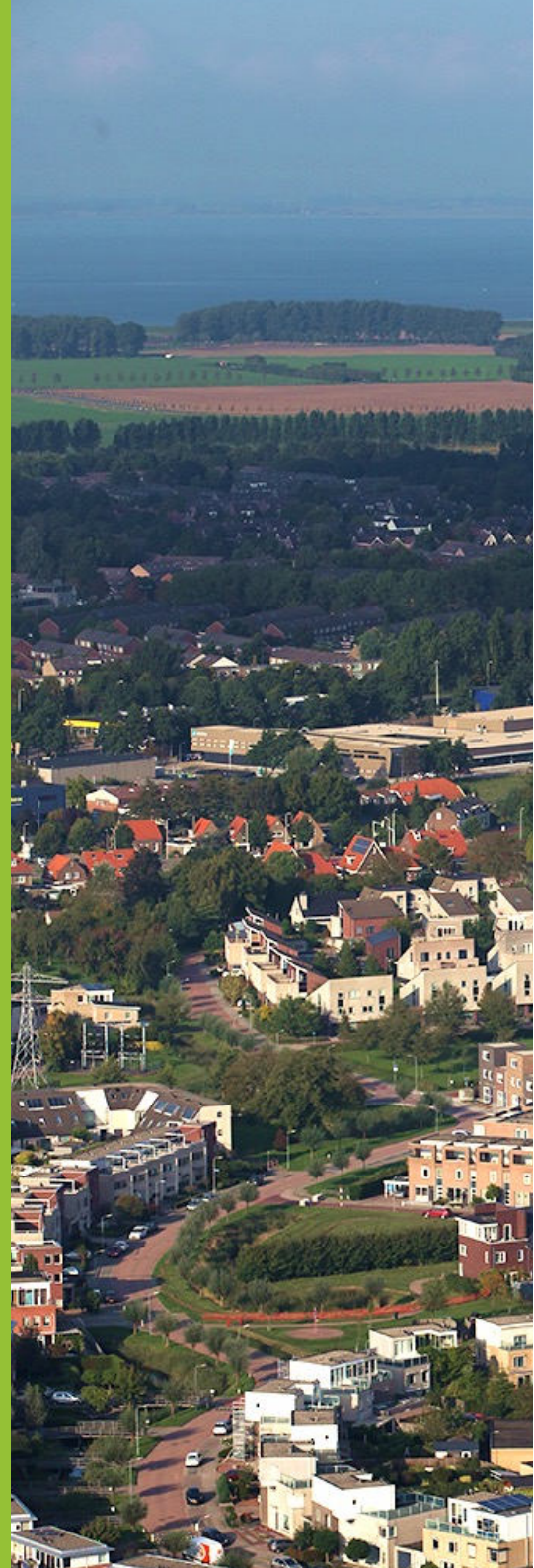
Een gezonde woon- en leefomgeving versterkt de brede welvaart van de huidige inwoners en is ook aantrekkelijk voor nieuwe inwoners. Maatregelen gericht op gezondheid zijn essentieel om het district e.o. duurzaam leefbaarder te maken en om de nadelige effecten van leven naast een wereldhaven te mitigeren.

Door deze groener, blauwer (incl. zoetwater), schoner en klimaatadaptiever te maken en meer in te richten voor beweging en beleving, wordt de mens centraal gezet en hun positieve gezondheid verhoogd.

Doelen en aanpak van deze sleutelopgave zijn concreet gericht op:

- ★ Het wijkgericht bevorderen van positieve gezondheid middels “Kerngezond”-projecten waarin partners in de zorg en het sociaal domein multidisciplinair samenwerken.
- ★ Het versterken van de gezondheid, leefbaarheid en aantrekkelijkheid door op de inwoners gerichte projecten in de binnensteden van Vlissingen (het Spuikom) en Terneuzen (Oostelijke kanaalarm) en in de dorpskernen rond het havengebied o.a. in Borsele, 's-Heerenhoek, Sluiskil, Nieuwdorp, Lewedorp.
- ★ Het versterken van het leef-landschap door de overgang tussen woon- en werklocaties met groen-blauwe buffers te verzachten. Met de Regio Deal worden met Vlaamse partners naar hun voorbeeld pilot-koppelingsgebieden gerealiseerd. Tezamen vormen deze koppelingsgebieden de basis voor de vorming van een grensoverschrijdend natuurnetwerk rond de haven.

In de aanpak werken provincie, gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders, onderwijs- en kennisinstellingen, zorg- en welzijnorganisaties, bewonersorganisaties en bedrijven samen.

★ Aantrekken van talent

Deze sleutelopgave richt zich op het behouden en aantrekken van huidige respectievelijk toekomstige inwoners en werknemers voor het NSPD-gebied. Een sterk innovatie-ecosysteem; een goede onderwijs- en kennisinfrastructuur (VO-MBO-HBO-WO) en een spannend, creatief cultuurlandschap zijn belangrijke bronnen voor het aantrekken van (nieuw) talent naar het district, zo blijkt uit onderzoek. Samenwerking met partijen aan Gentse zijde van de grens is speerpunt.

Doelen en aanpak van deze sleutelopgave zijn concreet gericht op:

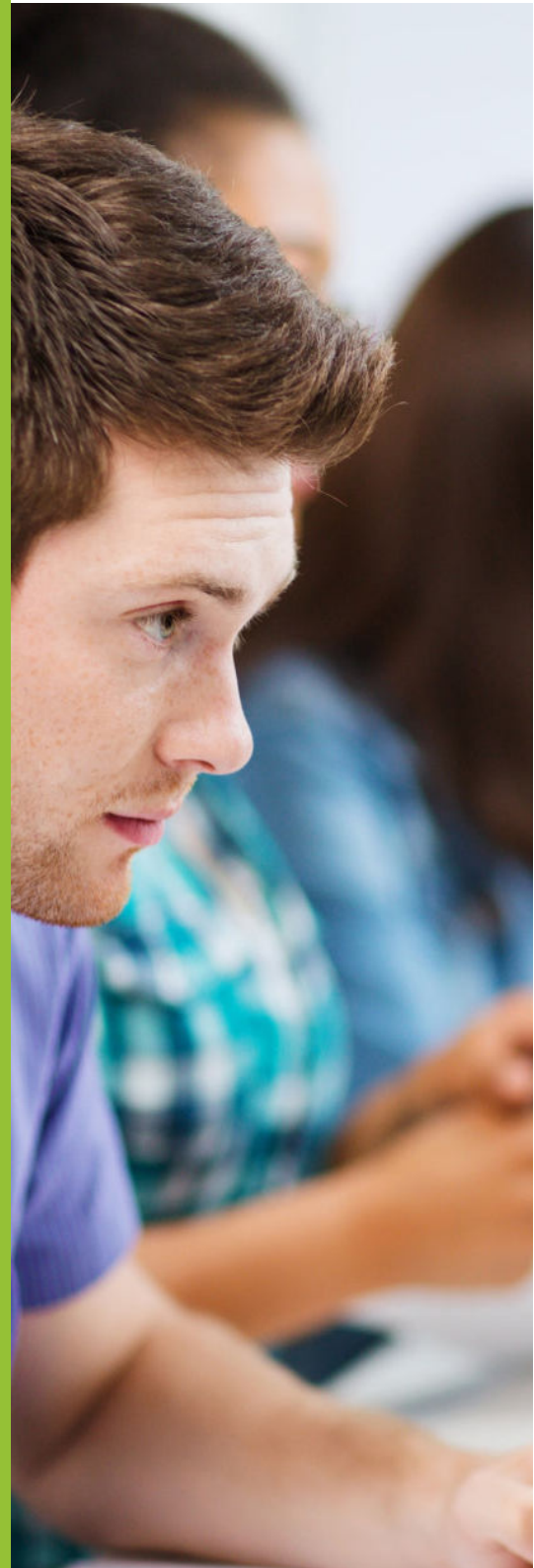
Het versterken van de innovatie-, onderwijs en kennisinfrastructuur door gezamenlijke investeringen in:

- ★ de aantrekkingskracht van de Kenniswerf voor jongeren, start ups en kenniswerkers te vergroten, door de kennis- en innovatienetwerken, de leer- en werkomgeving en de (lab/test)faciliteiten voor onderzoeken (naar water, voedsel en energie), innoveren, ondernemen, studeren en werken gericht te verbeteren.
- ★ het nadrukkelijker verbinden en uitbreiden van deze innovatiebasis en -faciliteiten met living labs, (lab/test)faciliteiten en campussen elders in Zeeland met speciale focus op de verbinding met (onderwijs)campus Terneuzen en de gezamenlijke inhoudelijke programmering daartoe - ook grensoverschrijdend (UGent) - te versterken.
- ★ het bieden van financieringsinstrumenten voor bedrijven die (startende) ondernemers en talent stimuleren tot innovaties.

Het vernieuwen van het cultureel landschap en klimaat door gezamenlijke investeringen in :

- ★ de realisatie van grensoverschrijdende, culturele leer- en broedplaatsen, waaronder Cultuurkwartier Terneuzen en Machinefabriek Vlissingen
- ★ projecten voor jongerencultuur, talentontwikkeling en het versterken van het beroepsklimaat voor startende cultuurprofessionals;
- ★ het aanjagen en stimuleren van cultuurvernieuwing en het NSPD-festival voor verbeelding van de creatieve sector middels een regionaal fonds.

In de aanpak werken provincie, gemeenten, onderwijs- en kennisinstellingen, cultuuraanbieders en bedrijven (grootbedrijf en MKB) samen. Daarnaast worden cultuurwerkers en cultuurstudenten actief betrokken bij de kennis- en innovatienetwerken en de leer- en werkomgeving rondom water, voedsel en energie.

★ Vergroten bereikbaarheid van voorzieningen

Voor met name jongeren is het vanwege hun OV-afhankelijkheid zeer lastig om bij de plekken in het NSPD te komen om er te studeren, stage te lopen, te werken, wonen, uitgaan of te recreëren.

Een slim en duurzaam systeem voor bus- en deelmobiliteit (en mogelijk later gecombineerd met een treinverbinding) en goede, grensoverschrijdende verbindingen met de nabijgelegen stad Gent, moet vervoer van, naar en in het district beter maken en vervoersarmoede tegengaan.

Doelen en aanpak van deze sleutelopgave zijn concreet gericht op het versterken van de in- en externe grensoverschrijdend verbindingen, het tegengaan van vervoersarmoede, het wegnemen van barrières en het versnellen van de mobiliteitstransitie door:

- ★ Hub ontwikkeling in NSPD en omstreken incl. aanbod fijnmazige mobiliteit (voor/natransport) op hubs.
- ★ Pilot grensoverschrijdend snelbusvervoer (BRT) Gent - Terneuzen.
- ★ Onderzoek naar businessmodel (landsgrensoverschrijdend) aanbod deelmobiliteit in NSPD en omstreken.

In de aanpak werken provincie, gemeenten, vervoerders, werkgeversorganisaties en onderwijs- en kennisinstellingen samen.

North Sea Port District

Vlissingen

Terneuzen

Gent

Doelgroep Regio Deal

De impulsen van deze Regio Deal richten zich op de brede welvaart in het North Sea Port District en zijn nodig om impact en verschil te maken voor de huidige en toekomstige inwoners en (kennis)werkers in het gebied. In het bijzonder richt deze Regio Deal zich op het behouden en terugkeren van jongeren en het aantrekken van studenten en van nieuwe (kennis)werkers en hun gezinnen (18 tot 35 jaar).

Betrokken partijen Regio Deal

De aanvraag voor de Regio Deal is tot stand gekomen vanuit een grote vertegenwoordiging van Zeeuwse en landsgrensoverschrijdende partijen met als opdrachtgevers de Economic Board Zeeland, de Cultural Board Zeeland en het Overleg Zeeuwse Overheden.

Andere direct betrokken organisaties bij deze aanvraag zijn:

- BGTS North Sea Port District (Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking voor publieke samenwerking tussen zes gemeenten en twee provincies in het North Sea Port District met als doel om over de grens heen nog intensiever samen te werken rond leefkwaliteit, mobiliteit en duurzaamheid)
- Zeeuwse Zorg Coalitie (meer dan 65 samenwerkingspartners)
- Impuls Zeeland (Zeeuwse Regionale ontwikkelmaatschappij)
- Dockwize (innovatiehub van Zeeland)
- SCALDA (MBO, 9.500 studenten)
- HZ University of Applied Sciences (HBO, 5.000 studenten)

Deze partijen nemen actief deel in de Regio Deal, zijn trekker of participant van de onderliggende projecten en werken samen om de beoogde doelen uit de Regio Deal te realiseren.

De Regio Deal zal worden uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van de Zeeuwse overheden uit het North Sea Port District: de Gemeenten Borsele, Terneuzen en Vlissingen en de Provincie Zeeland, waarbij de Provincie Zeeland de centrale kassiersfunctie zal vervullen.

North Sea Port District

Benodigde inzet

De hierboven beschreven integrale aanpak van de brede welvaart in het NSPD gebied vergt voor Zeeland aanzienlijk investeringen door publieke partijen, maar ook vanuit private partijen uit het gebied. Het totaal benodigd bedrag dat gemeoid is met het genoemde investeringspakket is geraamd op € 85 miljoen.

De bij, rond en in het NSPD-gebied betrokken regionale en lokale publieke partijen (provincie, gemeenten, onderwijs- en zorginstellingen), alsook de bij de concrete projecten betrokken private partijen (grootbedrijf en MKB), zetten gezamenlijk hun schouders onder dit maatregelenpakket. Zij zijn voornemens om samen voor een totaalbedrag van ruim € 50 miljoen bij te dragen aan de benodigde investeringen.

Additionele inzet van het Rijk middels de Regio Deal is nodig omdat het maatregelenpakket de spankracht van de regio te boven gaat. Om voornoemde, samenhangende projecten daadwerkelijk tot stand te brengen wordt het Rijk gevraagd om met de regio te (blijven) investeren in Zeeland en het NSPD middels co-financiering van in totaal € 35 miljoen.

De gevraagde cofinanciering laat zich als volgt over de sleutelopgaven verdelen:

- ★ versterken van gezonde leefomgeving € 14 miljoen
- ★ aantrekken van talent € 13 miljoen
- ★ vergroten bereikbaarheid € 8 miljoen

Vervolg

De aanvraag voor een Regio Deal moet voor 15 november a.s. worden ingediend. Het ministerie van BZK beoordeelt de ingekomen voorstellen en betreft daarbij ook andere departementen. De selectie houdt rekening met een gelijke verdeling over Nederland. Ook is er speciale aandacht voor regio's waarin de brede welvaart onder druk staat. Het kabinet maakt de uiteindelijke selectie en besluit begin 2023 welke voorstellen worden uitgewerkt tot Regio Deals. De ondertekening van de Regio Deals volgt waarschijnlijk in de zomer van 2023 waarna de uitvoering kan starten.

North Sea Port District

Op de grens van kracht en kwetsbaarheid
naar noodzakelijke versterking van brede welvaart

26

PROPOSITIE NIEUWE REGIO DEAL

North Sea Port District:
Op de grens van kracht en kwetsbaarheid

Provincie
Zeeland

**GEMEENTE
VLISSINGEN**

**GEMEENTE
BORSELE**

**GEMEENTE
TERNEUZEN**

CULTURAL BOARD
ZEELAND

ECONOMIC
BOARD ZEELAND

**NORTH
SEA
PORT
DISTRICT**

COLOFON

Uitgave

Samenwerkende Partijen Regio Deal North Sea Port District

Fotografie en illustraties

Beeldbank.zeeland.nl

Limit Fotografie

Opmaak

BMC- Provincie Zeeland

November 2022

